

Rapport

Soortspecifieke onderzoeken van Beurden Terrein Tilburg

Pius Floris Boomverzorging Vught
Lage Raam 1, Haaren

T: +31 (0)73 - 656 7235

M: +31 (0)6 - 39084219

www.piusfloris.nl

g.maas@piusfloris.nl

Opdrachtgever : Spoorpark Ontwikkeling B.V.
t.a.v. de heer F. Gevers
Wilhelminadijk 7
5089 NT HAGHORST

Kenmerk : 03P2103325
Versie : Definitief
Datum rapport : 12-10-2021
Opgesteld door : G. Maas, BSc
Gezien door : W.A. van den Broek, MSc

INHOUD

1. INLEIDING	1
1.1. AANLEIDING	1
1.2. SAMENVATTING FLORA- EN FAUNA QUICKSCAN.....	1
1.3. DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN	1
1.4. OMSCHRIJVING ONDERZOEKSGBIED	1
1.5. BEOOGDE ONTWIKKELING	1
1.6. WET NATUURBESCHERMING TRAJECT	2
2. TOETSINGSKADER	3
1.1. BESCHERMING VAN SOORTEN.....	3
2.1.1. Vogelrichtlijn	3
2.1.2. Andere soorten	4
2.2. ONTHEFFING	4
2.3. ZORGPLICHT	4
3. METHODE	5
3.1. MARTERONDERZOEK	5
3.2. SLECHTVALKONDERZOEK	6
4. RESULTATEN	8
4.1 MARTERONDERZOEK	8
4.1.1 Resultaten cameravallen en struikrover®	8
4.1.2 Resultaten sporenbuizen	9
4.2 SLECHTVALKONDERZOEK	10
5. CONCLUSIE & ADVIES.....	12
5.1 MARTERONDERZOEK	12
5.2 SLECHTVALKONDERZOEK	12
LITERATUUR	13
BIJLAGE I	14
BIJVANGST WILDCAMERA'S	14

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING

In het kader van een voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling is door Spoorpark Ontwikkeling B.V. gevraagd een soortgerichte onderzoeken uit te voeren op het voormalige van Beurden terrein in Tilburg naar soorten die bij een eerder uitgevoerde Flora- en Fauna Quicksan niet konden worden uitgesloten. Het onderzoek moet inzicht geven in de (mogelijke) randvoorwaarden waaronder moet worden gewerkt binnen de kaders Wet Natuurbescherming (Wnb).

1.2. SAMENVATTING FLORA- EN FAUNA QUICKSCAN

In een door Pius Floris Boomverzorging Vught eerder uitgevoerde Flora- en Fauna Quicksan (d.d. 22-1-2021) is geconstateerd dat een geschikte biotoop voor wettelijk beschermde grondgebonden zoogdieren (kleine marterachtigen en steenmarter) aanwezig is. Aanwezigheid van deze soorten kan dus niet worden uitgesloten, wat nader onderzoek noodzakelijk maakt alvorens er ontwikkelingen plaatsvinden in het gebied. Alle marterachtigen zijn nationaal beschermd onder art. 3.10 van de Wnb.

Daarnaast is vastgesteld dat bovenop het 140 meter hoge (47 verdiepingen) gebouw 'Westpoint' ten zuiden van het projectgebied een koppel slechtvalken (*Falco peregrinus*) een nestkast bezet. Door de relatieve nabijheid van deze broedplaats mag worden aangenomen dat het projectgebied binnen het territorium van dit broedpaar valt. Negatieve effecten door de ontwikkeling op ofwel het territorium ofwel het broedsucces van de slechtvalken kunnen op voorhand niet worden uitgesloten.

1.3. DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN

In het voorliggende rapport worden de resultaten beschreven van het marteronderzoek. Het resultaat van het onderzoek leidt tot een advies betreft de te nemen vervolgstappen binnen de kaders van de Wet Natuurbescherming, en de noodzaak voor nadere procedures in het kader van mitigatie, ontheffing of vergunningverlening.

De volgende onderzoeksvragen zijn van toepassing:

- Hebben marterachtigen hun leefgebied binnen het projectgebied en zo ja, welke (essentiële) gebiedsfuncties voor marters zijn binnen het projectgebied aanwezig?
- Wat is de te verwachten invloed op (essentiële) gebiedsfuncties van slechtvalken en is er verstoring te verwachten van de slechtvalken op hun broedplek?
- Welke vervolgstappen zijn nodig binnen de kaders van de Wet Natuurbescherming om zorgvuldig handelen ten opzichte van marters en slechtvalken te waarborgen?

1.4. OMSCHRIJVING ONDERZOEKSGEBIED

Het projectgebied in de huidige situatie betreft een verlaten bedrijfsterrein met enkele leegstaande, bouwvallige gebouwtjes en loodsen. Op het terrein werden vroeger kolen en olieproducten verkocht. De nog steeds aanwezige loodsen zijn vrijwel open en de daken zijn nog maar gedeeltelijk gesloten, enkelen staan onder water. De gebouwtjes zijn dichtgetimmerd. Aan de oostkant van het terrein staat een silo. Het terrein is voor een klein gedeelte begroeid met ruigtebegroeiing, waarin braam sterk dominant is. Het bosplantsoen ten noorden van het gebouw bestaat vooral uit berk, grauwe abeel, meidoorn en braam. Het talud ten westen vertoont eenzelfde beeld. Ten zuiden, langs de Hazelaarstraat, staan enkele volwassen lindebomen in laanverband. Het terrein is tot tenminste januari 2021 nog in gebruik geweest als bouwdepot en opstelplaats van bouwketen.

1.5. BEOOGDE ONTWIKKELING

De aannemer is voornemens een woontoren van 23 verdiepingen hoog te realiseren. Ook worden er een bovengrondse, tweelaagse parkeergarage gerealiseerd (Figuur 1). Voor de geplande bouw worden de huidige gebouwen op het van Beurden terrein gesloopt, bomen en de bestaande verruiging op het terrein verwijderd.

Figuur 1 Voorgenomen ontwerp van Beurden terrein Tilburg.

1.6. WET NATUURBESCHERMING TRAJECT

De Wnb gaat uit van een “nee-tenzij principe”, hierbij geldt dat het verboden is om beschermde dieren te doden, vangen, verstoren, in bezit te hebben of te vervoeren. Daarnaast is het verboden om voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. De Wnb beschermt niet alleen de soort maar ook individuen. In dit kader dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden en/of ontheffing aangevraagd te worden wanneer de ontwikkeling van een beschermde soort één en/of meerdere individuen schaadt.

Eventuele benodigde mitigerende maatregelen dienen uitgewerkt te worden in een mitigatieplan, dit mitigatieplan volgt uit het nader onderzoek en dient als basis voor een ontheffingsaanvraag. Mitigerende maatregelen dienen te worden getroffen om de functionaliteit van het gebied en de gunstige staat van instandhouding van de soort te waarborgen. Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht, wordt door bevoegd gezag een vergunning, ontheffing of vrijstelling verleend. Hieraan kunnen door bevoegd gezag aanvullend specifieke voorschriften gesteld worden.

2. TOETSINGSKADER

1.1. BESCHERMING VAN SOORTEN

In Nederland is de bescherming van natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden en houtopstanden. De Wnb kent drie beschermingsregimes waarin de verbodsbepalingen voor de bescherming van in het wildlevende dier- en plantsoorten zijn opgenomen. Hieronder volgt een overzicht van de verbodsbepalingen zoals beschreven in artikel 3.1 en 3.10. Het derde regime *Artikel 3.5 Beschermingsregime habitatrichtlijnsoorten* is hier niet uitgesplitst omdat dit onderzoek geen soorten uit deze categorie behelst.

Artikel 3.1 Beschermingsregime vogelrichtlijn soorten

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c. Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis

2.1.1. VOGELRICHTLIJN

Het verbod op opzettelijk verstoren vogels is alleen geldig wanneer er sprake is van een “wezenlijke invloed” op de gunstige staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Er kan sprake zijn van een wezenlijke invloed op de gunstige staat van instandhouding bij verstoring door projecten in het broedseizoen. Hierbij kan verstoring leiden tot aantasting van de functionaliteit van nesten en/of het doden van dieren. In dit kader kan er sprake zijn van overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2. Enkele vogelsoorten gebruiken jaarlijks hetzelfde nest of maken jaarrond gebruik van de nestlocatie.

2.1.2. ANDERE SOORTEN

Onder het beschermingsregimes andere soorten vallen enkele soorten waarvoor geen Europese verplichting tot bescherming bestaat. Dit betreft enkel nationaal beschermde soorten. Voor een aantal algemeen voorkomende nationaal beschermde soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 voor bestendig beheer, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen. Onder de vrijstelling worden projecten toegestaan die de verbodsbepalingen onder artikel 3.10 overtreden, ook zonder ontheffing. In alle gevallen geldt de zorgplicht. De lijst vrijgestelde soorten is per provincie verschillend. Voor een overzicht van alle beschermde soorten wordt verwezen naar de website van het [Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit](#).

2.2. ONTHEFFING

De verbodsbepalingen uit de beschermingsregimes gaan uit van het “nee, tenzij-principe”. In dit kader zijn de verbodsbepalingen in de Wnb voor gebieden, soorten en houtopstanden van kracht in heel Nederland. Het afwijken van verbodsbepalingen onder Wnb is enkel toegestaan onder voorwaarden. Toestemming voor het afwijken van verbodsbepalingen onder Wnb wordt verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten van de provincie (bevoegd gezag). Het bevoegd gezag verleend toestemming door middel van een vergunning, ontheffing of vrijstelling. Daarnaast kan een vrijstelling gelden mits er gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode, die van toepassing is op de activiteit.

Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en nationaal beschermde soorten alleen verleend wanneer voldaan wordt aan elk van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Er wordt voldaan aan geldige wettelijke belangen; én
 - Artikel 3.3. lid 4 onderdeel b voor vogelrichtlijn soorten;
 - Artikel 3.8., lid 5, onderdeel b voor habitatrichtlijn soorten;
 - Artikel 3.10 lid 2 voor “andere soorten” voor het beschermingsregime “andere soorten” soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.
- Er is geen sprake van een wezenlijk effect op de gunstige staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Bij het toepassen van afwijkende mitigerende maatregelen, te weten mitigerende maatregelen die niet beschreven zijn in een BIJ12 kennisdocument, verdient het aanbeveling alsnog ontheffing aan te vragen. Indien het bevoegd gezag de voorgestelde mitigerende maatregelen goedkeurt, wordt door een “positieve afwijzing” afgegeven. Voor de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een quickscan en/of soortgericht onderzoek, activiteitenplan en, indien relevant, een compensatieplan noodzakelijk. In het activiteitenplan en een compensatieplan staan de bevindingen uit de quickscan en het soortgericht onderzoek vermeld en worden mitigerende maatregelen beschreven die uitgevoerd worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

2.3. ZORGPLICHT

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

3. METHODE

3.1. MARTERONDERZOEK

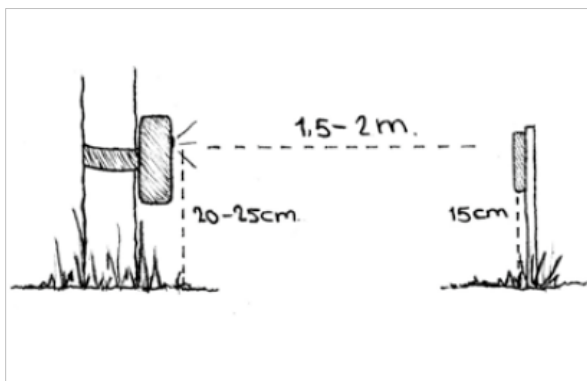
De methode van dit onderzoek is gebaseerd op de “*Handreiking kleine marters*” door de Zoogdiervereniging in opdracht van de Provincie Noord-Brabant (Bouwens, 2017). Deze handreiking richt zich alleen op kleine marters, dus op de soorten bunzing, hermelijn en wezel (en niet steenmarter of boommarter). In deze handreiking wordt de materiaalinzet en –keuze gebaseerd op de grootte van het te onderzoeken gebied.

Om de grootte van het te onderzoeken gebied te bepalen moet eerst worden bepaald welk gedeelte projectgebied in de habitateisen van de te onderzoeken soorten voorziet. Binnen het projectgebied geldt dit enkel voor het voormalige bedrijfsterrein en de bosschage die hier aan de noordzijde aan grenst. Dit gedeelte van het projectgebied biedt opgaande houtige beplanting, struweel, verkrottende panden en stenenhopen, allen landschapselementen die essentiële gebiedsfuncties van marterachtigen kunnen vervullen. Het overige gedeelte van het projectgebied biedt het geen gebiedsfuncties aan marterachtigen.

Het van Beurden bedrijfsterrein zelf is (kadastraal) 0,38 ha. Wanneer de bosschage ten noorden van dit terrein wordt meegenomen als mogelijk onderdeel van leefgebied is de totale grootte van het onderzoeksgebied ca. 0,5 ha. De handreiking schrijft bij deze gebiedsgrootte 1 cameraval, 1 marterbox, 2-3 sporenbuizen en 1 nestkast voor. Wegens de verwachte inbraakgevoeligheid van het gebied zijn marterboxen en nestkasten niet ingezet en is de inzet van de cameravallen/Struikrover® en sporenbuizen verhoogd. Bovendien zijn sporenbuizen op hetzelfde principe gebaseerd als marterboxen en nestkasten: de neiging van voornamelijk wezel en hermelijn om in kleine ruimtes/holtes te kruipen (vermijden open gebied). Wildcamera's zijn relatief eenvoudig aan een slot te hangen wat de kans op diefstal vermindert. De inzet van wildcamera's is tevens verhoogd om eventuele grotere marterachtigen (steenmarter, boommarter) beter vast te kunnen stellen. De werkelijke inzet in het gebied was:

- 2x cameraval (Bushnell Model 119936C);
- 1x Struikrover® (met daarin Browning model BTC-5HDPX);
- 6x sporenbuizen:
 - 5x pvc buis Ø 10 cm met daarin sporenplaat van 8 cm breed;
 - 1x pvc buis Ø 8 cm met daarin sporenplaat van 5,5 cm breed.

De opstelling van de cameravallen is gebaseerd op het artikel “*Op weg naar gestandaardiseerd onderzoek met wildcamera's*” uit het Vakblad Natuur en Landschap, door Silvavir Ecologisch Advies, de Zoogdiervereniging en Wageningen Universiteit (Westra, La Haye, Liefing & Menses, 2021) (Figuur 2). De opstelling van de sporenbuizen is gebaseerd op het webartikel “*Onderzoeksmethoden*” op de website van de Stichting Kleine Marters (Stichting Kleine Marters Nederland, 2021).

Figuur 2 Links: schets opstelling cameraval met lokstof (Westra, La Haye, Liefing & Menses, 2021). Rechts: hermelijn (in gevangenschap) in een sporenbuis ter demonstratie van de sporenbuismethode (foto is niet van onderzoek). Het principe werkt met een plankje door het buisje met in het midden een inkkussen dat er voor zorgt dat een dier sporen achterlaat als het door de buis loopt (Stichting Kleine Marters Nederland, 2021).

Voorafgaand aan het plaatsen van de cameravallen, Struikrover® en sporenbuizen is sporenonderzoek in het gebied gedaan om na te gaan waar zich eventueel gebiedsfuncties van marterachtigen bevinden. Er is gezocht naar wissels ('paadjes'), uitwerpselen, haren en krab- / klimsporen. Daarnaast is bij elk veldbezoek geluisterd of er piepende jongen te horen zijn. Los van mogelijke wissels – die ook van vrijgestelde soorten zoals egel en konijn kunnen zijn – zijn er geen sporen in het gebied aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van marterachtigen.

De sporenbuizen zijn verspreid door het gebied neergelegd op plekken waar zich beschutting bevindt in de vorm van dichte begroeiing zoals ruigte, struweel en struikgewas (Figuur 3). Ze zijn geplaatst op locaties waar zich (mogelijke) wissels en smalle doorgangen bevinden waar de kleine marters logischerwijs gebruik van kunnen maken. Kleine marters zijn in de regel niet gebonden aan bebouwing en hier zijn dan ook geen sporenbuizen gelegd.

Steenmarters kunnen gebruik maken van bebouwing als verblijfplaats, echter omdat het hier om sterk verkrotte bebouwing gaat met veel openingen in spouwmuren en dergelijken kon realistisch gezien geen keuze worden gemaakt over waar de camera's bij de bebouwing geplaatst konden worden. Daarnaast is het op voorhand niet aannemelijk dat er zich verblijfplaatsen van grote marters in het gebied bevinden omdat het nog relatief recent intensief in gebruik was als bouwdepot. Het feit dat er geen sporen zijn aangetroffen maakt een mogelijke verblijfplaats nog minder denkbaar, en het plaatsen van een camera op een goede locatie nog minder reëel. Het lukraak plaatsen van een camera bij een opening kan bovendien tot gevolg hebben dat andere gebiedsfuncties worden gemist. Om deze reden is gekozen cameravallen met lokstoffen te plaatsen op locaties waar de grotere marters (door de aanwezige beschutting) logischerwijs langs komen als zij gebruik maken van het gebied. Op basis van de frequentie van het op beeld krijgen van een soort kan uiteindelijk worden geconcludeerd of het aannemelijk is dat zich in (de buurt van) het projectgebied een verblijfplaats bevindt.

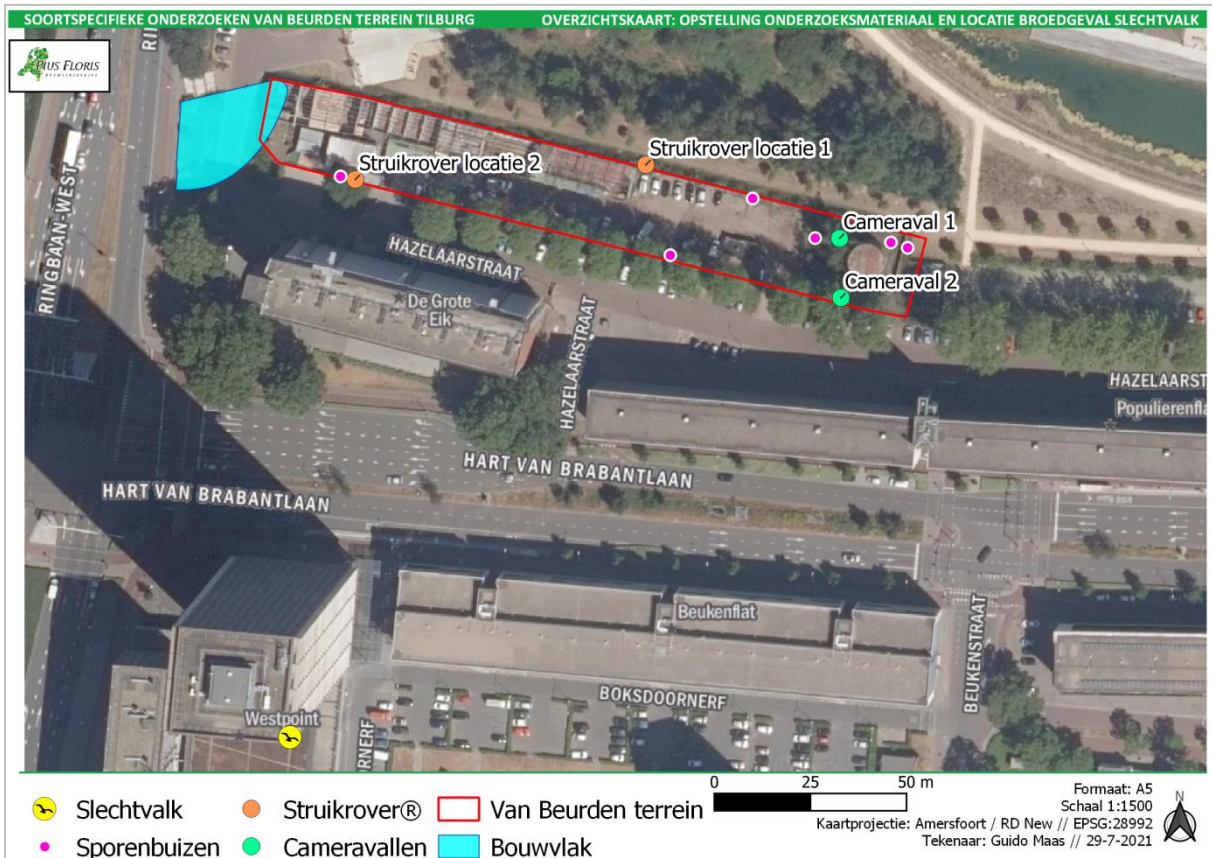
De cameravallen en Struikrover® zijn opgesteld op locaties waar zich beschuttende hogere begroeiing zoals braamstruwelen, struikgewas of boomopschot bevindt (Figuur 3). Omdat lokstoffen worden gebruikt is het minder belangrijk dat de vallen zich exact bij (mogelijke) wissels bevinden. De duur van de inzet is per camera als volgt:

- Cameraval 1: 15 april 2021 t/m 28 juni 2021. Hiervan zijn de dagen 15 april t/m 28 april van matige, maar niet onbruikbare kwaliteit door een technisch mankement. In totaal heeft de camera dus 61 dagen foto's gemaakt;
- Cameraval 2: 15 april 2021 t/m 28 juni 2021. Hiervan zijn de dagen 15 april t/m 28 april mei van onbruikbare kwaliteit door een technisch mankement. In totaal heeft de camera dus 61 dagen op foto's gemaakt;
- Struikrover®:
 - Locatie 1: 15 april 2021 t/m 18 mei 2021, oftewel 34 dagen in totaal;
 - Locatie 2: 18 mei 2021 t/m 28 juni 2021, oftewel 41 dagen in totaal.

De sporenbuizen zijn gedurende de periode 15 april t/m 28 juni in het gebied geplaatst, oftewel 74 dagen in totaal.

3.2. SLECHTVALKONDERZOEK

Het onderzoek naar de verwachte effecten van de ontwikkeling op het territorium en broedsucces van de slechtvalken op het gebouw Westpoint betreft grotendeels een literatuuronderzoek. Hierbij zijn zoveel mogelijk bronnen geraadpleegd en zijn andere situaties van binnenstedelijke broedgevallen van slechtvalken globaal geanalyseerd. Aanvullend is bij elk veldbezoek gemonitord of de slechtvalk te zien of te horen was en is de in de nestkast aanwezige webcam bekeken. De locatie van de nestkast ten opzichte van het projectgebied is weergegeven in Figuur 3.

Figuur 3 Opstelling onderzoeksmateriaal en locatie broedgeval slechtvalk. De rode lijn is niet het gehele projectgebied, enkel het van Beurden terrein, maar dit is het enige gedeelte van het projectgebied waarvan mogelijk wordt geacht dat zich er leefgebied van marterachtigen bevindt. In blauw is de locatie van de toekomstige hoogbouw weergegeven, de vorm is globaal. Het ontwerp voor het buitenterrein is hier niet weergegeven.

4. RESULTATEN

4.1 MARTERONDERZOEK

4.1.1 RESULTATEN CAMERAVALLEN EN STRUIKROVER®

Gedurende de gehele onderzoeksperiode is één dag, 17 mei 2021, een steenmarter (*Martes foina*) vastgelegd op beide cameravallen. Op cameraval 2 is de steenmarter op 3 achtereenvolgende foto's vastgelegd waarvan de laatste werd geschoten om 3:02u 's nachts. Op cameraval 1 is hij vervolgens vastgelegd vanaf 3:03u 's nachts. Tussen de opnames van de twee cameravallen zat dus (rekening houdend met een eventuele lichte afwijking in tijdsinstelling) hooguit enkele minuten. Bij beide camera's is de steenmarter niet langer dan één minuut verbleven. Omdat dit de enige waarneming is gedurende de gehele onderzoeksperiode en beide opnames zo kort na elkaar zijn gedaan mag worden aangenomen dat het om hetzelfde individu gaat.

Figuur 4 Twee opnames van steenmarter op cameraval 2 van 17 mei 2021.

Figuur 5 Twee opnames van steenmarter op cameraval 1 van 17 mei 2021. Met name op deze beelden is te zien dat de witte bef doorloopt tot op de voorpoten, hetgeen de steenmarter onderschat van de boomkruiser.

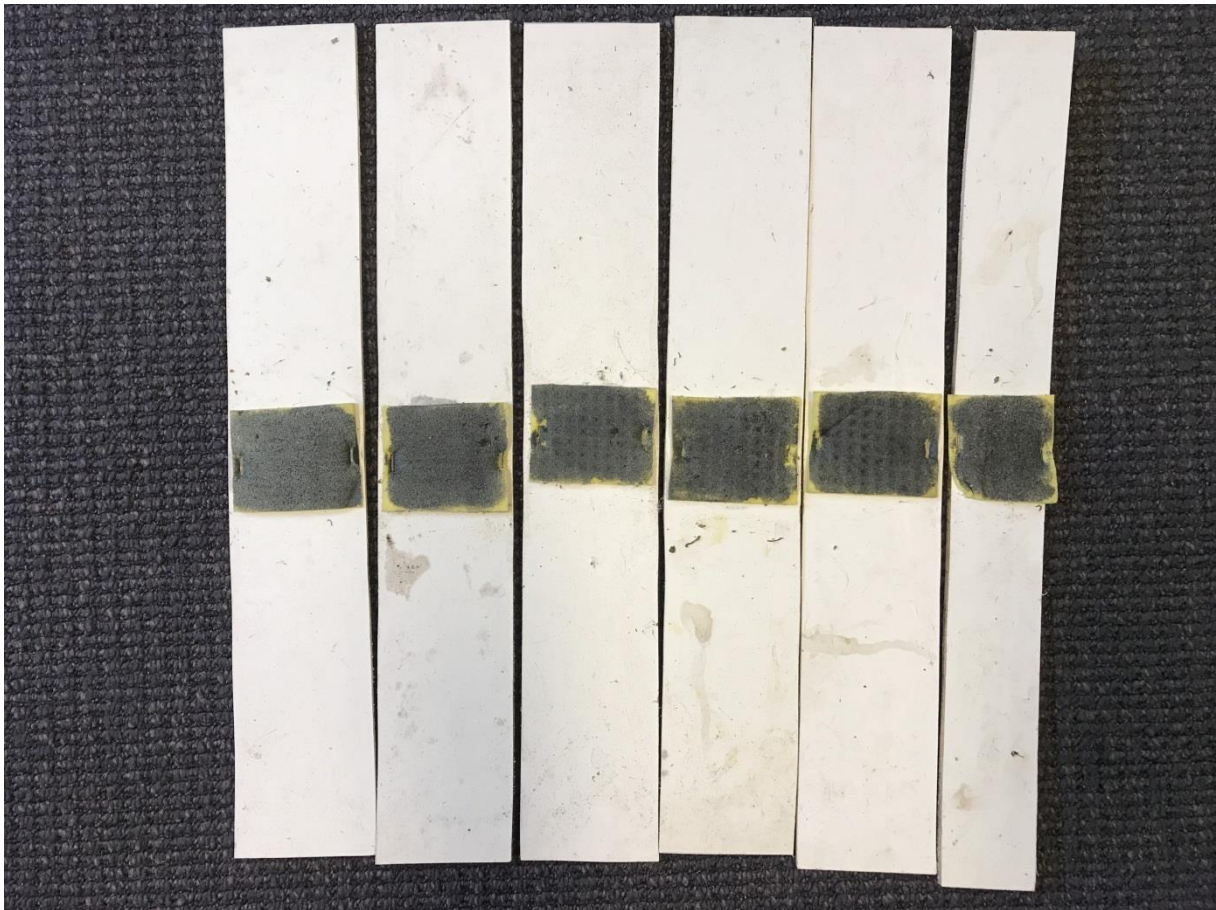
Op basis van bovenstaande resultaten kan worden aangenomen dat zich binnen het projectgebied geen essentiële gebiedsfuncties inclusief verblijfplaatsen van steenmarter bevinden. Het is zeer waarschijnlijk dat het om een doortrekkend individu gaat die (op dit moment) niet gebonden is aan het van Beurden terrein of de directe omgeving.

Met de Struikrover® zijn geen waarnemingen gedaan van marterachtigen. Wel zijn met alle camera's meerdere 'bijvangst' gedaan (zie voor enkele voorbeelden Bijlage I):

- De vrijgestelde grondgebonden zoogdieren egel en veldmuis/rosse woelmuis (niet determineerbaar);
- De niet-beschermd huismuis;
- Vogels met tijdelijke nesten: roodborst, houtduif, heggenmus, merel, kauw, zwartkop;
- Categorie-5 vogels¹: gekraagde roodstaart, koolmees, ekster. Nesten van gekraagde roodstaart en koolmees zijn niet gezien maar kunnen niet worden uitgesloten (buiten scope onderzoek). Nesten van ekster worden wel met zekerheid uitgesloten;
- Meerdere soorten/soortgroepen niet-beschermd ongewervelden zoals naaktslakken, huisjesslakken, vliegen, bijen, (loop)kevers, mieren, (nacht)vlinders;
- Verschillende huiskatten.

4.1.2 RESULTATEN SPORENBUIZEN

Op geen van de platen uit de 6 sporenbuizen zijn sporenprenten aangetroffen (Figuur 6). Ook met de Struikrover®, welke in potentie kleine marters vast kan leggen wegens de beschutte opstelling, zijn geen kleine marters aangetroffen. Op basis hiervan kan de aanwezigheid van kleine marterachtigen in het gebied worden uitgesloten.

Figuur 6 Op geen van de 6 sporenplaten uit het van Beurden terrein zijn sporenprenten achtergelaten.

¹ Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Indien dit het geval is, is een omgevingscheck benodigd.

4.2 SLECHTVALKONDERZOEK

Voor het slechtvalkonderzoek is literatuur geraadpleegd en is contact opgenomen met deskundigen van de KNNV Vereniging voor Veldbiologie, Afdeling Tilburg. Aanvullend is de webcam van de nestkast op Westpoint in Tilburg bekeken evenals webcams in kasten elders in het land.

De slechtvalk maakt ten tijde van schrijven dagelijks gebruik van de nestkast op het Westpoint gebouw om te rusten (Figuur 7). Het wordt aangenomen dat in het afgelopen broedseizoen (2021) tenminste een broedpoging is geweest en dat de nestkast voor het paartje dat hier broedt een jaarlijks gebruikt nest is. Waarschijnlijk maken de slechtvalken grote delen van het jaar (buiten de broedperiode) gebruik van de nestkast als rustplaats. De broedplek is zonder meer jaarrond beschermd.

Slechtvalken worden in *“Verstoringsgevoeligheid van vogels”* door Bureau Waardenburg in opdracht van Vogelbescherming Nederland getypeerd als een matig verstoringsgevoelige soort (Krijgsveld et al., 2008). Dit betekent dat er gemiddeld pas verstoring optreedt wanneer zich een verstoringbron binnen 100 meter van het individu bevindt. Verstoring kan daarbij in principe leiden tot een verlaagd broedsucces, echter omdat de soort van naturen een onbereikbare broedplaats gebruikt speelt verstoring nauwelijks een rol. Dat de slechtvalk de stedelijke omgeving gebruikt om te jagen geeft aan dat de soort ongevoelig is voor reguliere stedelijke activiteit. Wat betreft habitatgevoeligheid (voor verstoringen binnen het leefgebied) heeft de slechtvalk de waarde ‘gemiddeld’. Omdat de biotoop van de slechtvalk een relatief open landschap betreft is er een gemiddelde gevoeligheid voor verstoring van het habitat.

Figuur 7 Rustende slechtvalk in nestkast op Westpoint Tilburg op 29 juli 2021. Achter is het Spoorpark zichtbaar. Beeld van de webcam in de nestkast via <https://westpoint.peregrines.nl/>.

De afstand van de geplande hoogbouw tot de slechtvalkenkast op Westpoint bedraagt hemelsbreed ca. 130 meter. Ontwikkelingen op maaiveldniveau vinden iets dichterbij plaats, op ca. 105 meter afstand, hierbij worden echter op voorhand geen problemen bij verwacht. Ook de hoogbouw vindt dus plaats buiten de (gemiddelde) verstoringgevoelige zone zoals beschreven in Krijgsveld et al. (2008). Bovendien vinden de hoogbouwwerkzaamheden, gezien vanuit de nestkast, in feite achter Westpoint plaats en komt de nieuwbouw een stuk lager uit dan Westpoint (respectievelijk 23 en 47 verdiepingen).

Tot slot geeft de heer B. Akkermans, slechtvalkdeskundige bij de Vogelwerkgroep KNNV afd. Tilburg in persoonlijke communicatie aan:

“Voor het slechtvalken paartje dat broedt op het nabij gelegen Westpoint gebouw zal het naar mijn inzien geen invloed hebben. Ze zullen het gebouw wel gaan gebruiken als uitzichtpunt voor de jacht. Er worden regelmatig slechtvalken gesignaleerd op ander hoge gebouwen in de stad zoals het Interpolis gebouw, Heuvelse kerk en op de hoge appartementengebouwen aan het Wilhelminakanaal aan de Oostzijde van Tilburg. Omdat er al een nestgelegenheid is op de Westpoint zou ik willen adviseren om geen nestgelegenheid aan te brengen op het nieuwe te bouwen gebouw. Hierdoor zullen waarschijnlijk alleen maar territorium gevechten ontstaan wat het broeden niet ten goede zal komen. [...] Voor het opbouwen van een hijskraan zou ik proberen dit niet te doen in de maanden februari tot april. Dit is de tijd voor paarvorming en territoria bezetting. Wanneer ze eenmaal tot broeden zijn gekomen storen ze zich weinig aan werkzaamheden in hun omgeving”

5. CONCLUSIE & ADVIES

In onderstaand hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies uit dit hoofdstuk beschreven, aangevuld met advies.

5.1 MARTERONDERZOEK

Op het van Beurden terrein in Tilburg is bij het onderzoek één individu van een steenmarter aangetroffen. Alle andere marterachtigen zijn niet aangetroffen en daarmee uitgesloten. Het aangetroffen individu heeft het gebied slechts eenmaal bezocht. Tevens zijn geen sporen aangetroffen en zijn geen piepende jongen gehoord tijdens veldbezoeken. Essentiële gebiedsfuncties binnen het projectgebied, inclusief verblijfplaatsen, zijn daarmee uitgesloten. Desondanks is vestiging van de steenmarter mogelijk, om deze redenen wordt aanbevolen om zorgvuldig handelen tegenover deze soort te borgen in een Ecologisch Werkprotocol gebaseerd op de Gedragscode soortbescherming gemeenten van Stadswerk (2020). Er dient te worden nagegaan of deze gedragscode kan worden toegepast (werken onder regie van de gemeente Tilburg). Door deze gedragscode te volgen kunnen potentiële rust- en voortplantingsplaatsen in het gebied ongeschikt worden gemaakt door alle panden in het gebied buiten de voortplantingsperiode (welke loopt van maart t/m augustus) te slopen.

Omdat het Spoorpark uitermate geschikt leefgebied kan bieden aan de steenmarter wordt aanvullend aanbevolen onder andere groene verbindingen met struweel en/of takkenhopen in het gebied aan te brengen zodat oost-west verbindingen intact blijven. Door grote takkenhopen, eventueel in combinatie met een steenmarterkast, aan te bieden kan bovendien een kraamlocatie worden aangeboden aan deze soort.

Alle soorten die als bijvangst op de wildcamera's zijn vastgelegd betreffen soorten waartegenover het zorgvuldig handelen kan worden geborgd in een Ecologisch Werkprotocol op basis van de gedragscode van Stadswerk. Daarnaast wordt aanbevolen om voor soorten als de gekraagde roodstaart en egel voorzieningen aan te brengen die de aanwezigheid van deze soorten in dit gebied versterkt. De staat van instandhouding van de gekraagde roodstaart is matig ongunstig en door nestkasten aan te brengen kan de broedbiotoop hier eenvoudig worden versterkt. De nesten van deze Categorie 5 vogelsoort mogen buiten het broedseizoen worden verwijderd. De verwachting is dat deze met name op de appartementencomplexen aan de Hazelaarstraat broedt en in die vorm zijn er genoeg alternatieven voor deze soort in de omgeving aanwezig mochten alsnog verblijfplaatsen van gekraagde roodstaart binnen het projectgebied aanwezig zijn. Wegens recente verstoring op het van Beurden terrein is dit echter op voorhand niet te verwachten. Desondanks biedt het van Beurden terrein een geschikte broedbiotoop. Om deze reden wordt geadviseerd ruim voldoende nestkasten aan te brengen in de nieuwbouw om het leefgebied van deze soort te versterken.

Voor de egel geldt dat deze soort is vrijgesteld van verbodsbepalingen, echter wordt geadviseerd om nadrukkelijk rekening te houden met de egel tijdens de ontwikkeling. De egel heeft enkele jaren te maken met een achteruitgang in aantalsontwikkeling. Het verdient aanbeveling om tijdens de herinrichting rekening te houden met de habitatseisen van de egel.

Wanneer in relatie tot het project een mitigatieplan voor overige soortgroepen (zoals vleermuizen conform gebiedsontheffing Tilburg) wordt opgesteld wordt aanbevolen bovenstaande zaken hierin mee te nemen.

5.2 SLECHTVALKONDERZOEK

Negatieve effecten door toedoen van de hoogbouw zijn uitgesloten. De geplande bouwwerkzaamheden zijn een relatief langzaam proces en kunnen in relatie tot de slechtvalken het gehele jaar plaatsvinden. Wel dienen bepaalde plotselinge ontwikkelingen die de hoogte in gaan zoals het opbouwen en afbreken van hijskranen buiten de maanden februari tot april te doen (kwetsbare periode van paarvorming en territoriabezetting).

Verder geldt als belangrijke randvoorwaarde dat er geen nestkast voor slechtvalken op het te realiseren gebouw wordt geplaatst om territoriale problemen te voorkomen. De kans is groot dat de slechtvalken op Westpoint de nieuwe hoogbouw (mede) gaan gebruiken als uitzichtpunt.

Wanneer in relatie tot het project een mitigatieplan voor overige soortgroepen (zoals vleermuizen conform gebiedsontheffing Tilburg) wordt opgesteld wordt aanbevolen bovenstaande zaken hierin mee te nemen.

LITERATUUR

- [1] M. Broekmeyer, M. Sanders, F. Ottburg, I. Woltjer en S. Hennekens, „Effectenindicator soorten,” Alterra, Wageningen, 2013.
- [2] „zoogdiervereniging.nl,” [Online]. Available: <https://www.zoogdiervereniging.nl/>. [Geopend juli 2021].
- [3] „waarnemingen.nl,” [Online]. Available: <https://waarneming.nl/>. [Geopend juli 2021].
- [4] „nederlandsesoorten.nl,” [Online]. Available: <https://www.nederlandsesoorten.nl/>. [Geopend juli 2021].
- [5] „sovon.nl,” [Online]. Available: <https://www.sovon.nl/>. [Geopend juli 2021].
- [6] S. Bouwens, „Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming,” Zoogdiervereniging, In opdracht van de provincie Noord-Brabant, 2017.
- [7] Stichting Kleine Marters, „Onderzoeksmethoden,” 2021. [Online]. Available: <https://stichtingkleinemarters.nl/onderzoeksmethoden/>. [Geopend 29 juli 2021].
- [8] B. Akkermans, „Persoonlijke communicatie,” Vogelwerkgroep KNNV Afd. Tilburg, 29 juli 2021.
- [9] S. Westra, Y. Liefing en M. I. Haye, „Op weg naar gestandaardiseerd onderzoek met wildcamera's,” *Vakblad natuur bos landschap*, nr. 171, pp. 16-19, januari 2021.
- [10] R. Borst, R. Sprong en M. Teunissen, „Gedragscode soortbescherming gemeenten voor Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting en Bestendig beheer of onderhoud,” Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland, Ede, 2020.
- [11] K. Krijgsveld, R. Smits en J. v. d. Winden, „Verstoringsgevoeligheid van vogels,” Bureau Waardenburg bv, in opdracht van Vogelbescherming Nederland, Culemborg, 2008.
- [12] „westpoint.peregrines.nl,” [Online]. Available: westpoint.peregrines.nl. [Geopend 29 juli 2021].

BIJLAGE I

BIJVANGST WILDCAMERA'S

Gekraagde roodstaart

Egel

Huismuis

Veldmuis/rosse woelmuis

Ekster

Kauw

Koolmees

Zwartkop